

www.raakvlak.be

OEDELEM (BEERNEM)
OPGRAVING IN DE SIJSELESTRAAT

GRIET LAMBRECHT

JAN HUYGHE

Opdrachtgever:

Woningbouw Verelst

Titel:

Oedelem (Beernem), opgraving in de Sijselestraat

Vergunningsnummer:

2013-045

Locatie:

Sijselestraat, Oedelem (Beernem)

Periode:

27 februari tot 1 maart 2013

Versie:

Eindrapport

Auteurs:

Griet Lambrecht en Jan Huyghe

Raakvlak:

Komvest 45

8000 Brugge

T +32 [0]50 44 50 44

F +32 [0]50 61 63 67

E info@raakvlak.be

www.raakvlak.be

Veldmedewerkers:

Régy Poppe, Jurgen Van de Walle en Serge Van Liefveringe

Technische ondersteuning:

Nico Inslegers

Metaaldetectie:

Roland Decock

© Raakvlak, maart 2013

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Raakvlak.

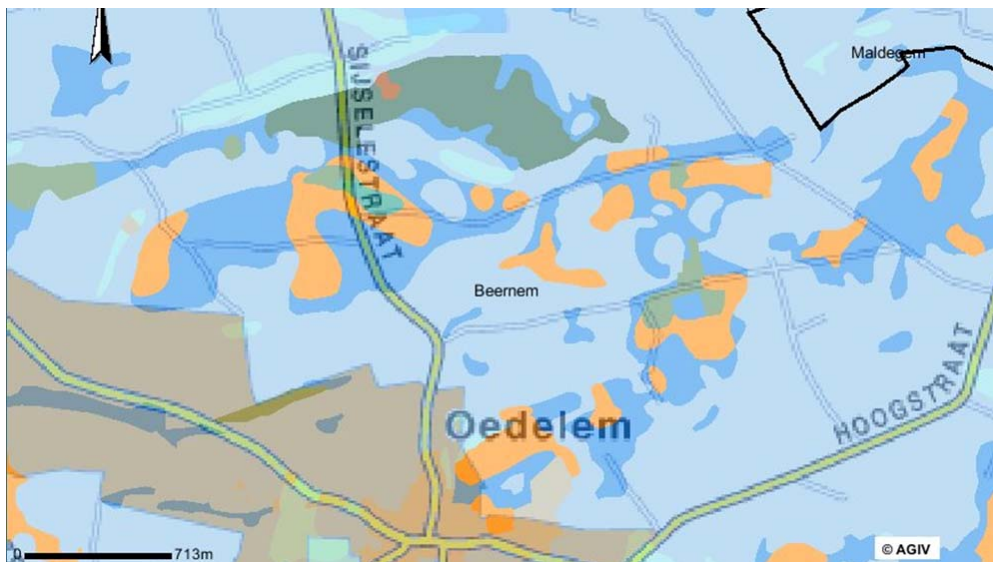
1.	Inleiding	3
2.	Bodemkundige situering.....	3
3.	Historische situering en archeologische voorkennis van de streek.....	4
4.	Veldwerk	6
5.	Besluit	9
6.	Bibliografie.....	9
7.	Bijlagen: Bijlage 1: Grondplan en detail van het grondplan	10
	Bijlage 2: Coupes op de sporen	12
	Bijlage 3: Sporenlijst	13
	Bijlage 4: Administratieve fiche.....	14

1. Inleiding

Men plant in de Sijselestraat in Oedelem (Beernem) een nieuwe verkaveling met waarin 16 woningen zullen worden gebouwd. Raakvlak voert er, in samenspraak met de bouwheer, na een waarderend vooronderzoek eind november, eind februari 2013 een kleinschalig archeologisch onderzoek uit.

Figuur 1 : Topografische kaart met aanduiding van het projectgebied. (bron: www.giswest.be)

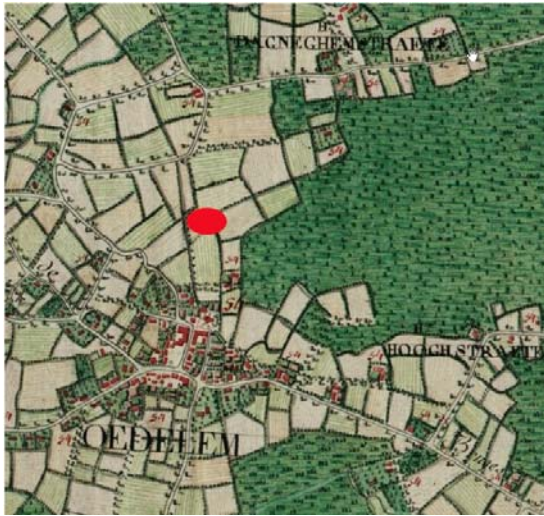

Figuur 2 : Bodemkaart (de onderzoekszone (zand, lichtblauw) is gelegen net naast een opduiking van zware klei (donkergroen). (bron: Agiv, 1/10000)

2. Bodemkundige situering

Beernem, waar Oedelem een deel van is, behoort tot zandig Vlaanderen (*Figuur 2*). Deze landbouwstreek bevindt zich net naast het Oost-Vlaamse Meetjesland¹. De bodem van Beernem is vrij vlak, maar niet zo vlak als de kuststreek. Hier en daar bevinden zich nog verweerde getuigenheuvels in tertiaire klei. Voorbeelden hiervan zijn Oedelem-berg en Den

¹ Ryserhove 12; Zutterman 9

Figuur 3 : Zone van het projectgebied op de kaart van Ferraris (Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlande). bron: belgica.kbr.be)

bronstijdgrafcirkel te Oedelem-Driekoningen werd in 1993 onderzocht⁵, het grafveld van Oedelem-Wulfsberge is in 2000-2002 opgegraven⁶ en bracht sporen uit de bronstijd en de ijzertijd aan het licht. In 1955 werd een Romeinse waterput gevonden in de kleigroeve van een steenbakkerij. In de vulling trof men onder andere een fibula en borden, kommen en bekers in *terra sigillata* aan⁷. Een andere opmerkelijke vondst was de muntschat die in het jaar 1765 werd gevonden tijdens herstellingswerken aan de baan Brugge- Knesselare. De schat bestond uit een 50 à 60 tal Romeinse munten⁸. Oedelem wordt voor het eerst in geschreven bronnen vermeld in 906. De schrijfwijze was toen *Udelhem*. Vanaf dan duikt de naam op in verschillende kronieken maar onder andere schrijfwijzen. In 1315 werd voor de eerste maal de schrijfwijze Oedelem gebruikt, maar ook andere schrijfwijzen komen dan nog voor. Vanaf 1700 blijft de schrijfwijze onveranderd "Oedelem". Deze naam zou afgeleid zijn van 'Oede' (domein of landgoed) en 'hem' (woning of woonplaats) en betekent 'woning van het domein'⁹. Andere middeleeuwse heerlijkheden in Oedelem waren Ten Torre (een leengoed van de Burg van Brugge), Upschote, t' Maandagse, ... Behalve "Ten Torre" en "Wulfsberghe" zijn alle sporen van vroegere kastelen verdwenen¹⁰. Op de 18de eeuwse topografische kaart van graaf Ferraris is in het onderzoeksgebied geen bewoning gekend.

Hoorn². Het gebied van de kleiberg te Oedelem was tot WOII bedekt met een bos dat zich over de top van de kleiberg en langs beide zijden van de Sijselestraat uitstreckte. Tijdens deze oorlog zaagden de Duitsers de bomen om en veranderden hiermee de omgeving in een kale vlakte. Na de oorlog werden er maar langs één kant van de berg opnieuw bomen aangeplant³.

3. Historische situering en archeologische voorkennis van de streek

Oedelem kent een lange occupatiegeschiedenis. De oudste vondsten op Oedelemse bodem dateren uit het Mesolithicum⁴ (10 000 – 5 000 v. Chr.). Oedelem is ook gekend voor de aanwezigheid van vele cirkelvormige structuren die op luchtfoto's te herkennen zijn. Een

² Ryserhove 14-15

³ Matthys 41

⁴ Vondsten van Silex door Richard Streuve. Zutterman 12

⁵ Meganck en Fockedeij

⁶ Cherretté, Bourgeois & Meganck 2001; Bourgeois, Cherretté, Meganck 2001; Cherretté, Bourgeois 2003

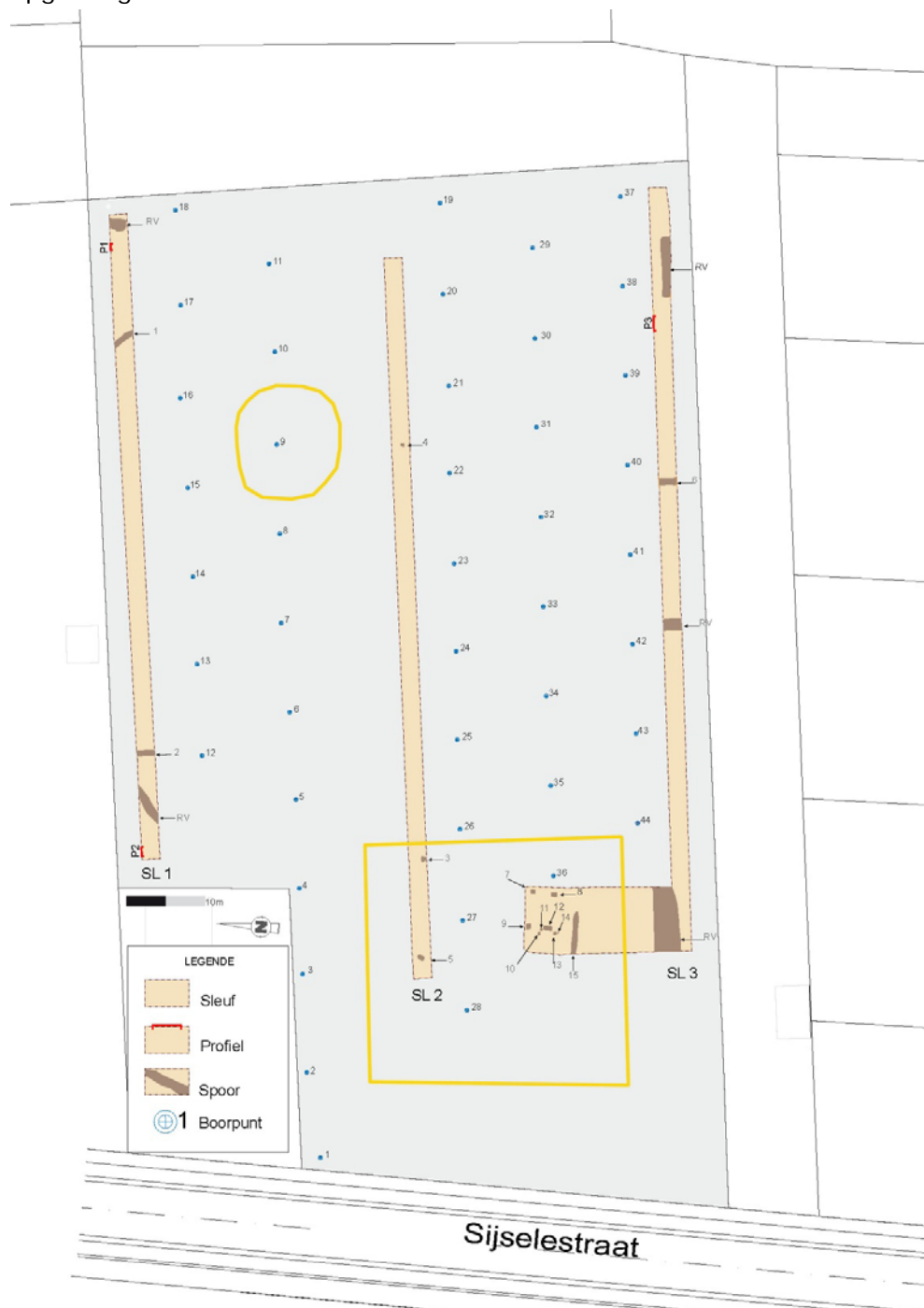
⁷ Goeminne

⁸ Vandermoere

⁹ Zutterman 17

¹⁰ Zutterman 22-30

Na de archeologische prospectie met ingreep in de bodem die een aantal relevante archeologische sporen opleverde, waaronder 1 gebouw, werd besloten een kleinschalige opgraving en een aanvullend booronderzoek uit te voeren¹¹.

Figuur 4 : Het grondplan van het vooronderzoek met de zones die verder onderzocht dienen te worden aangeduid in het geel.

¹¹ Lambrecht & Verwerft

Figuur 5 : Enkele foto's van het vooronderzoek : overzichtsfoto, spoor 12, overzicht van de sporenconcentratie en spoor 8 in het kijkvenster op sleuf 3.

4. Veldwerk

Op 27 en 28 februari werd de werkput aangelegd en onderzocht. In deze werkput zijn 15 sporen aangetroffen, waaronder 11 paalgaten en een gracht. De sporen zijn alle ingetekend, ingemeten met het totaal station en gefotografeerd. De sporen zijn gecoupeerd en het grootste deel van de inhoud van de paalgaten is verzameld en zijn nat gezeefd op een zeef van 4mm om mogelijke artefacten te recupereren. In de zeefstalen zijn dateerbare fragmenten aangetroffen.

De aangetroffen paalgaten zijn niet zo heel diep bewaard gebleven, namelijk tussen de 10 en 28 cm. Ze bevinden zich in een rechthoekige acht posten configuratie die op één plaats is hersteld of verstevigd (spoor 2). (zie bijlage 1, grondplan) De 8 paalgaten behoren vermoedelijk toe aan een bijgebouw, waarvan de functie niet te achterhalen is. Het hoofdgebouw werd bij dit onderzoek niet aangesneden. Het gebouw kent een noord-zuid oriëntering.

Figuur 6 : Coupe op de sporen 11 en 13.

Tijdens het onderzoek is geen materiaal aangetroffen. Dit maakt het dateren van dit gebouw wel erg moeilijk.

Een ondiep bewaarde gracht bakent het terrein met het gebouw af. Afgaand op de identieke vulling kan geconcludeerd worden dat de gracht en de paalsporen uit dezelfde periode afkomstig zijn. Rechtover de korte zuidelijke zijde bevindt zich een opening in de gracht. De gracht is aan de uiteindes gecoupeerd (coupe B en coupe C). De gracht stopt niet abrupt,

maar verdwijnt als een ondiep spoor. Hieruit kunnen we afleiden dat de opening vermoedelijk niet bestond op het moment dat het gebouw in gebruik was. De gracht is plaatselijk iets minder diep uitgegraven.

Figuur 7 : spoor 1, coupe D: 1: teelaarde, donkergrijs zand, vrij droog, enkele baksteen en houtskool stippen; 2: grachtvulling, donkerbruin Zwart zand, met baksteen en ijzerconcreties, houtskoolbrokjes; 3:bioturbatie, 4: moederbodem, geel zand met groten en kleine roestkleurige ijzerconcreties.

Figuur 8 : spoor 1, coupe C en coupe B

Na het opgraven van de kleine sporenconcentratie werd de opgraving afgerond.

Figuur 9 : luchtfoto van de omgeving van het projectgebied met aanduiding van enkele sporen die uit de lucht zichtbaar zijn op luchtfoto's.

In de zone waar tijdens het vooronderzoek silex werd aangetroffen zijn op 1 maart nog dertien bijkomende archeologische boringen uitgevoerd. Die zone was interessant om een klein onderzoek op uit te voeren omdat het een zandige opduiking betreft. Deze opduiking is ook zichtbaar op luchtfoto's en is aangeduid met een gele lijn op figuur 9. Deze opduikingen waren ook in trek als pleisterplaats bij mensen uit de steentijden en dus een kort onderzoek waard. De stalen zijn dezelfde dag nat gezeefd (maaswijdte 1mm). Na het drogen van het zeefresidu zijn de stalen onderzocht. In geen enkel staal werd door de mens bewerkte silex aangetroffen. We weten nu dat de vondst uit het vooronderzoek een toevalsvondst betreft.

5. Besluit

In de aangelegde werkput werden de sporen van een klein rechthoekig, noord-zuid georiënteerd gebouw gevonden.

De resultaten van deze kleinschalige opgraving zijn beperkt, maar maken niettemin een interessant deel uit van de geschiedenis van Oedelem.

6. Bibliografie

BOURGEOIS, J., CHERRETTE, B. & MEGANCK, M. 2001: Kringen voor de doden, Bronstijdgrafheuvels te Oedelem-Wulfsberge (W.-VL.), LUNULA, nr IX, Dendermonde, p23-27.

CHERRETTE, B., BOURGEOIS, J. & MEGANCK M. 2001: Kringen voor de doden, Bronstijdgrafheuvels te Oedelem-Wulfsberge (W.-VL.), VOBOVInfo, nr53, Dendermonde, p30-36.

CHERRETTE, B. & BOURGEOIS, J. 2003: Oedelem-Wulfsberge 2002: grafmonumenten uit brons- en ijzertijd (W.-VL.), LUNULA, nr. XI, Treignes, p33-36.

GOEMINNE, H. 1969: Een Romeinse Waterput gevonden te Oedelem, Heemkundige Kring Bos & en Beverveld nr4, Beernem, p47-54.

LAMBRECHT, G. & VERWERFT, D. 2013: Sijselestraat, Oedelem, Resultaten archeologisch proefonderzoek, onuitgegeven Raakvlak-rapport.

MATTHYS, E. 2000: Leven, arbeid en ontspanning in het Beernem, Oedelem en St. Joris van toen.

MEGANCK M. & FOCKEDEV L. 1993: Voorlopig verslag van de opgravingen te Oedelem-Driekoningen, onuitgegeven verslag, Gent, 11p.

RYSERHOVE, A. 1979: Geschiedeins van Beernem, een heemkundige studie, Handzame, 526p.

VANDERMOERE, N. 1984: Oude Archeologische vondsten te Oedelem, Heemkundige Kring Bos & en Beverveld, Beernem, p71-75.

VERHAGEN, P., RENSINK, E., BATS, M. & CROMBE, P. 2011: Optimale strategieën voor het opsporen van steentijdvindplaatsen met behulp van booronderzoek: een statistisch perspectief, 50p.

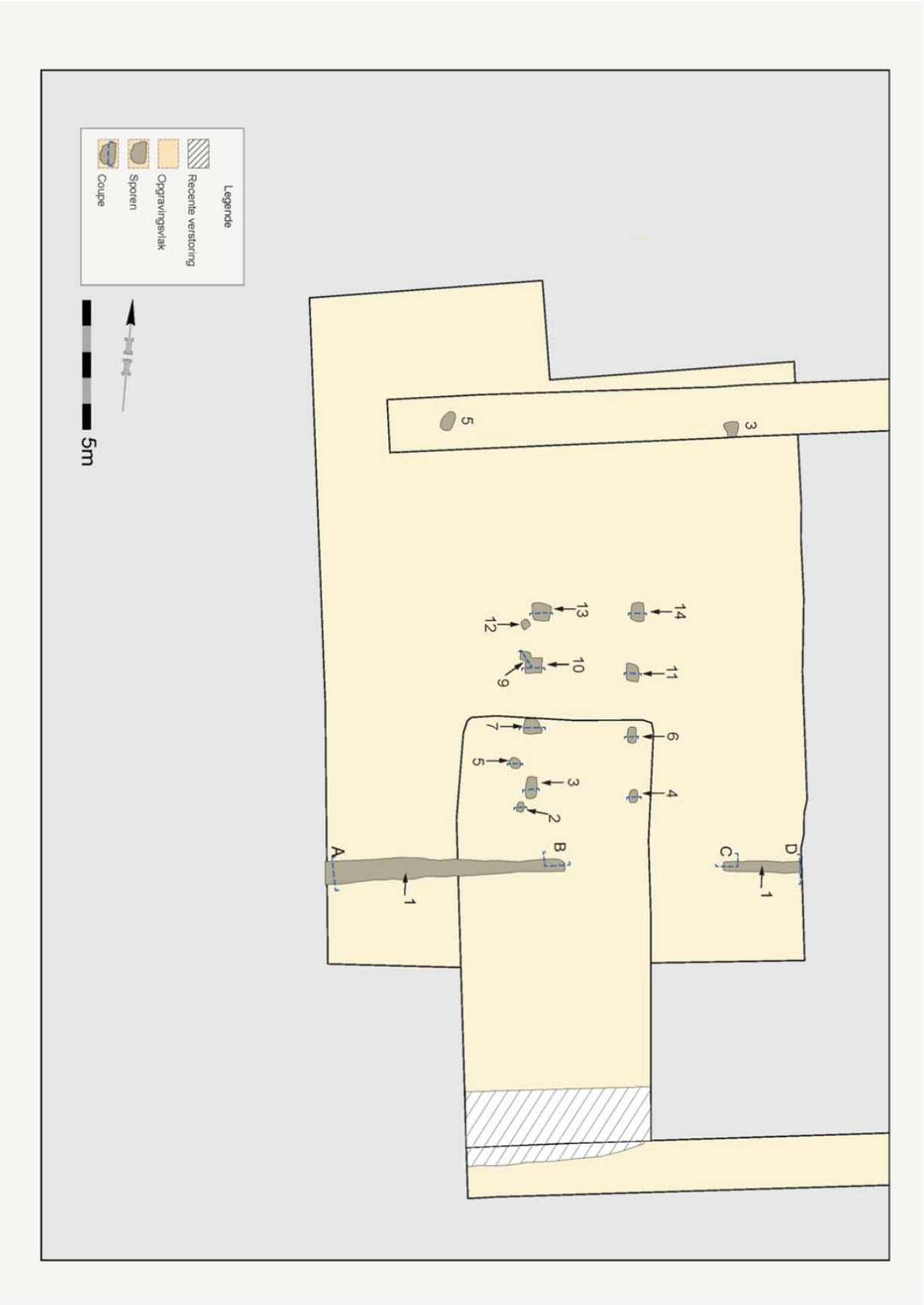
ZUTTERMAN, H. 1976: Oedelem 906-1976, Oedelem, 100p.

<http://www.giswest.be>

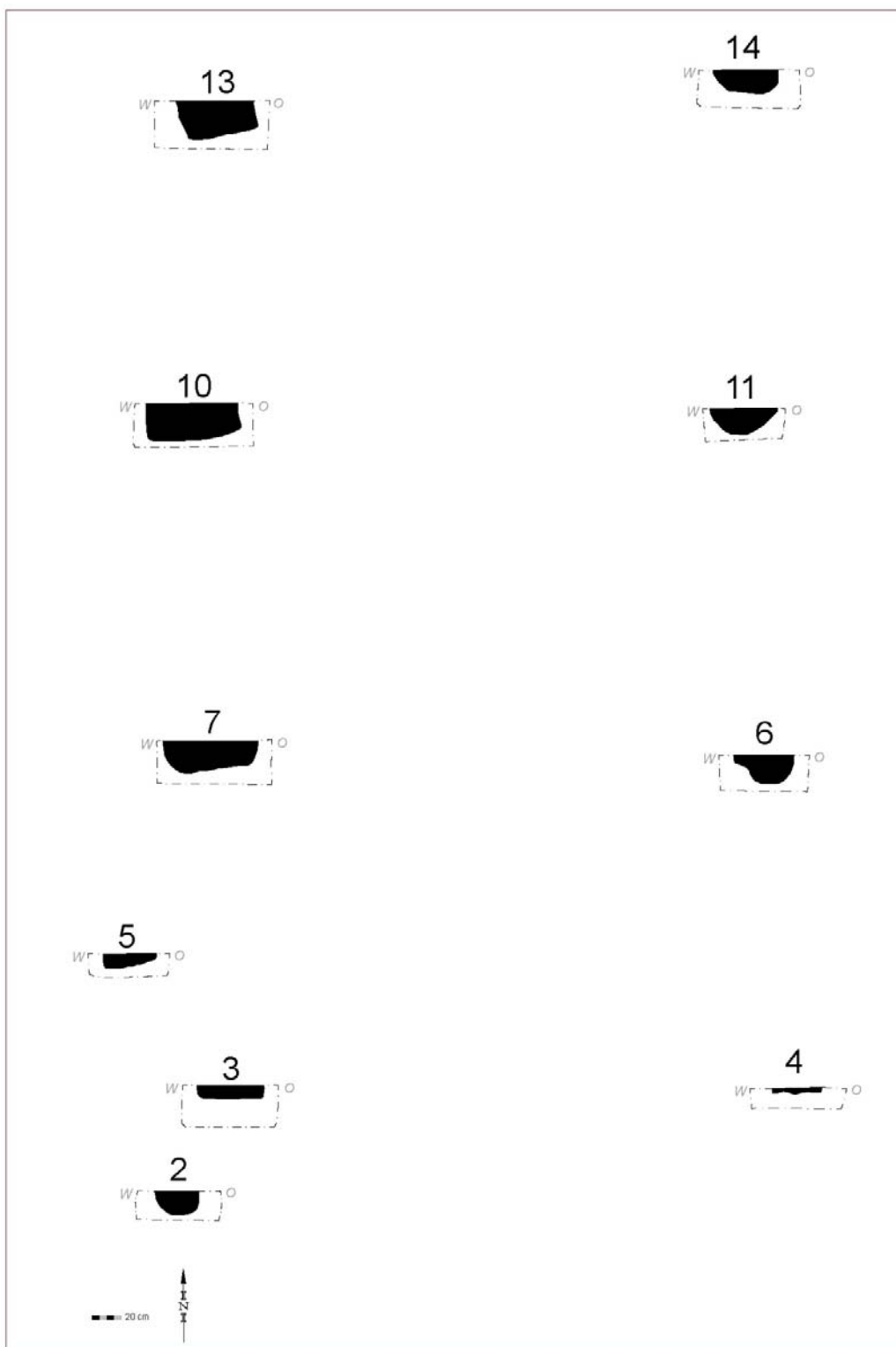
<http://belgica.kbr.be>

<http://www.agiv.be>

7. Bijlagen: Bijlage 1: Grondplan en detail van het grondplan

Bijlage 2: Coupes op de sporen

coupes op spoor 1

coupe A

coupe D

■ ■ ■ 20 cm

Bijlage 3: Sporenlijst

OE12SI Sporenlijst								
SPOOR	Sleuf	Interpretatie	Datering	Omschrijving	Inclusies	Afmetingen	Coupe	Diepte
1	1	gracht		Z, DOBR TZW, BIO, GR vlekken, plaatselijk zeer	BS fragm, HK brokjes en Fe concreties	18m40 - 87cm	ja (A-D)	18 cm
2	1	paalgat		ondiep bewaard of verdwenen	BS fragm, HK brokjes en Fe concreties	39cm - 27cm	ja	16 cm
3	1	paalgat		Z, DOBR TZW, BIO, GR vlekken	BS fragm, HK brokjes en Fe concreties	87cm - 43cm	ja	10cm
4	1	paalgat		rest van spoor, ondiep bewaard, Z, GR TLIBR met	BS fragm, HK brokjes en Fe concreties	51cm - 32cm	ja	
5	1	paalgat		vlekken materiaal uit de moederbodem	BS fragm, HK brokjes en Fe concreties	42cm - 45cm	ja	
6	1	paalgat		Z, DOBR TZW, BIO, GR vlekken	BS fragm, HK brokjes en Fe concreties	62cm - 34cm	ja	20cm
7	1	paalgat		Z, GR TDOBR, BIO, GR vlekken	BS fragm, HK brokjes en Fe concreties	70cm - 58cm	ja	22cm
8	1	natuurlijk		Z, DOBR TZW, BIO, GR vlekken	BS fragm, HK brokjes en Fe concreties	35cm - 25cm	ja	
9	1	paalgat		natuurlijk		35cm - 41cm	ja	
10	1	paalgat		Z, GR TDOBR, BIO vlekken	HK	59cm - 65cm	ja	26cm
11	1	paalgat		Z, GR TDOBR, BIO vlekken	HK	67cm - 48cm	ja	18cm
12	1	natuurlijk		Z, GR TDOBR, BIO vlekken (= natuurlijk)		33cm - 33cm	ja	
13	1	paalgat		Z, GR TDOBR, BIO vlekken	HK	69cm - 71cm	ja	27cm
14	1	paalgat		Z, GR TDOBR, BIO vlekken	HK	73cm - 50cm	ja	16cm
15	1	natuurlijk		natuurlijk		25cm - 25cm	ja	

Bijlage 4: Administratieve fiche

Administratieve gegevens	
<i>Naam van de opdrachtgever</i>	Woningbouw Verelst
<i>Naam van de uitvoerder</i>	Raakvlak
<i>Naam van de vergunninghouder</i>	Griet Lambrecht
<i>Het beheer en de plaats van de geregistreerde data</i>	Raakvlak, Komvest 45, 8000 Brugge
<i>Het beheer en de plaats van de vondsten en stalen</i>	Raakvlak, Komvest 45, 8000 Brugge
<i>Projectcode</i>	OE13SI
<i>Vindplaatsnaam</i>	Sijselestraat, Oedelem (Beernem)
<i>Locatie</i>	West-Vlaanderen, Oedelem (Beernem), Sijselestraat, ongenummerd perceel
<i>Kadasterperceel</i>	Afdeling 2, sectie B, percelen 300t en 301f
<i>Begin- en einddatum</i>	27-2-2013 tot 1-3-2013
Omschrijving onderzoeksoopdracht	
<i>Verwijzing naar bijzondere voorwaarden</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving archeologische verwachting</i>	Sporen uit de late middeleeuwen
<i>Wetenschappelijke vraagstelling</i>	Bewoning op het platte land
<i>Aanleiding</i>	Verkaveling
<i>Randvoorwaarden</i>	Niet van toepassing
Raadpleging specialisten	
<i>Omschrijving advies staalname</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving advies conservatie</i>	Niet van toepassing
<i>Omschrijving extern wetenschappelijk advies</i>	Begeleid door Bieke Hillewaert